

VVE als panacee?

Dr. Geert Driessen
ITS, Radboud Universiteit Nijmegen
g.driessen@its.ru.nl www.geertdriessen.nl

Onderwijsachterstandenbeleid (1)

Doel

- ▶ Voorkomen en bestrijden onderwijsachterstanden t.g.v. sociale, economische en culturele factoren in de thuissituatie

Historie (>1970s)

- ▶ Grote steden: IPA, OSM, GEON; Landelijk: OSB, CuMi, OVB, OK, OAB

Ontwikkelingen

- ▶ Decentraal → centraal → decentraal → decentraler
- ▶ Bestrijding/remediëring → voorkomen/preventie

Onderwijsachterstandenbeleid (2)

Doelgroepen/Indicatoren

- ▶ Indirect, groepsbenadering: beroep, opleiding, geboorteland, (sekse)
- ▶ Direct, individuele benadering: feitelijke achterstanden
- ▶ Maar: r opleiding \rightarrow prestaties (1979) 0.40 \rightarrow (2014) 0.20

Instrumenten

- ▶ Kern: gewichtenregeling
- ▶ Lump sum (schoolbesturen): niet geormerkt, vrijheid besteding (vaak klassenverkleining)

Effecten (?)

- ▶ Wel positieve ontwikkeling, m.n. allochtonen, maar onduidelijk of dat aan het beleid ligt

VVE – Historie

Oorsprong: VS, Israël

Modelprogramma's VS:

- ▶ High/Scope Perry Preschool
- ▶ Abcederian
- ▶ Chicago Child-Parent Center

Maar: onvergelijkbaar met NL (lokaal, African-American, tienermoeders, eenoudergezin, armoede, kleine steekproeven, 1960s, 1970s, 1980s)

NL >1994: 2 beloftevolle centrumprogramma's ontwikkeld: Piramide en Kaleidoscoop, daarna veel meer (ook lokaal)

NL Landelijk beleid >2000; >€350M p/j

VVE – Effecten, internationaal (1)

John Hattie meta-meta analyse: preschool programs $d=0.45$

Gematigd positief: *kunnen* bijdrage leveren aan achterstandbestrijding, *mits* gunstige uitvoeringscondities

Maar: fade-out, file-drawer

- ▶ kleine modelprogramma's > grootschalige programma's
- ▶ centrumprogramma's > gezinsprogramma's
- ▶ combinatie instelling plus gezin
- ▶ cognitieve domein > niet-cognitieve domein
- ▶ sociaal-emotionele ontwikkeling → cognitieve schoolrijpheid

VVE – Effecten, internationaal (2)

Effect afhankelijk van gunstige condities:

- ▶ plaats interventie
- ▶ kwalificaties / competenties leiders / leerkrachten
- ▶ kwaliteit instructie en interacties
- ▶ leidster / kind ratio
- ▶ duur en intensiteit (continuïteit)
- ▶ mate ouderbetrokkenheid / participatie; link thuis – instelling

VVE – Effecten, Nederland

Slechts enkele studies, meestal quasi-experimenteel

Soms positief, soms geen, soms negatief

Bescheiden, onder gunstige uitvoeringscondities, alleen deelaspecten, uitdoving

NJi: geen van de 10 ‘erkende’ programma’s komt verder dan het laagste erkenningsniveau ‘theoretisch goed onderbouwd’ (4 nog niet onderzocht)

Waarom geen effecten?

Doelgroepen

- ▶ validiteit (officiële) doelgroepencriterium (0.50 → 0.20)
- ▶ lokale variëteit indicatoren/criteria doelgroepen (decentralisatie)
- ▶ geen betrouwbare en valide screeningsinstrumenten (ander doel)
- ▶ vals-positieven en vals-negatieven
- ▶ toename probleemkinderen, meervoudige problematiek, probleemcumulatie
- ▶ al-dan-niet vermenging achterstands- met zorgperspectief (groep ↔ individu; verschillende oorzaken → aanpakken)

Waarom geen effecten?

Leidsters

- ▶ kwaliteit/(voor)opleiding (mbo3); geen aparte VVE-opleiding
- ▶ eigen taalvaardigheid (wel bijscholing)
- ▶ interactievaardigheid
- ▶ pedagogisch ↔ educatief
- ▶ specifieke kennis uiteenlopende problematieken, gedrags/ontwikkelings/leerproblemen en -stoornissen

Waarom geen effecten?

Programma's

- ▶ nog geen enkel programma bewezen effectief (na 20 jaar)
- ▶ veel lokale variatie, adaptie, combinaties: maatwerk (maar: implementation fidelity?)
- ▶ lang niet allemaal gericht op scala problemen
- ▶ koppeling oorzaak ↔ middel: one size fits all? (blootstelling vs. ontwikkelingsstoornis)
- ▶ soms: eenzijdig centrum-gericht, zonder ook thuiscomponent
- ▶ soms: eenzijdig accent cognitieve ontwikkeling, zonder eerst sociaal-emotionele basis

Wat is nodig?

- ▶ duidelijkheid doel en doelgroepen (indicatiestelling)
- ▶ opleiding, bijscholing leiders/pm-ers (maar: moeten/kunnen ze op alle terreinen deskundig zijn?)
- ▶ aansluiting programma bij achterliggende oorzaak en specifieke problematiek (maar: afhankelijk van doel, doelgroepen)
- ▶ bewezen effectieve programma's (onderzoek)
- ▶ verantwoordelijkheid (ook) bij ouders (actieve participatie)

- ▶ beleid: recentralisatie, eenduidigheid, consistentie
- ▶ maatwerk ↔ efficiëntie, effectiviteit

Een alternatief?

Passend VVE:

- ▶ integraal aanbod aan *alle* kinderen o.b.v. feitelijke achterstanden
- ▶ geen groepsgewijze maar individuele benadering
- ▶ maatwerk, differentiatie
- ▶ *maar:* hoe vorm te geven in financieringsregeling?

